

s tem zadovoljni tudi Nemci, saj bi sicer dobili tudi tisti nekaj pravice, ki je sedaj nimajo nič, namreč Slovenci.

Nam Slovincem je popolnoma jasno: Ako pride mej Nemci in mej Čehi do sprave, ne da bi se uredile razmere na Slovenskem, potem smo mi Slovenci izgubljeni, potem nam ni pomoči in izgubljeni smo tekom tridesetih let, zakaj če se vrže vsa nemška moč na nas, mi pa nimamo nobenih zaveznikov, potem ni upanja, da se obravimo.

Ideja slovenske solidarnosti, bratoljubja in pravičnosti zahteva od Čehov, da pri prestoječih pogajanjih z Nemci vpoštevajo obupni položaj slovenskega naroda, da z dejanji dokažejo, da so jim besede pri velikih in sijajnih slavnostih v Pragi prišle iz srca. V to pomozi Bog!

Politični pregled.

Državni zbor. — Poroča se, da hoče vlada preloženo zasedanje drž. zbora zaključiti, čim se končajo pogajanja kvotnih deputacij Uzroka ima za to dva. Prvi je, da z zaključenjem zasedanja postanejo vsi podani predlogi neveljavni. Drž. zbor bi na jesen našel čisto mizo in bi mogel koj začeti razpravo o nagodbi. Po opravniku imajo vladne predloge prednost pred vsemi drugimi. Ako bi bil grof Thun pred minolim zasedanjem prebral opravnik drž. zbora, bi ne bila zbornica potratila dragega časa z brezplodnimi debatami, ampak bi bila rešila budgetni provizorij in vse druge predloge, tako da bi jih ne bilo treba uveljaviti po § 14. Drugi nagid, da se zaključi zasedanje, je ta, da hoče vlada odstraniti sedanje predsedstvo, ker želi, da bi v slučaju sprave mej Čehi in Nemci prišel v predsedstvo kak član manjšine.

§ 14. — Tekom prihodnjih dni bode čitanje sicer malo zabavne „Wiener Zeitung“ prav zanimivo. Vlada se namreč pripravlja, da uveljavi s pomočjo cesarskih naredb na podlagi § 14. osnovnih zakonov budgetni provizorij in več drugih zakonskih načrtov. Vlada bi rada najela tudi investicijsko posojilo, a tega ne more, ker trajnega obremenjenja države se ne more lotiti na svojo roko. Zdaj išče primerno formulo, kako najeti posojilo, ne da bi kršila ustavo. Tudi glede uveljavljanja novega davka na sladkor in oslajene izdelke se čujejo različna mnenja, vsled česar je umevno, da vlada veliko zanimanje, kateri zakoni se uveljavijo s § 14. in kateri ne.

Bližnja prihodnost — je zagrtna z gosto meglo. Čujejo se pač najrazličnejše kombinacije, a v koliko so te kombinacije opravičene, tega ni možno uganiti. Vse je pač odvisno od uspeha ali neuspeha dogovorov, ktere misli vlada prouzročiti mej nemškimi in češkimi poslanci. Ti dogovori naj nadomeste jezikovni odsek, do čegar izvolitve še prišlo ni. Ako se Nemci in Čehi zjedinijo, potem hoče vlada preklicati tudi Gautscheve jezikovne naredbe in jih nadomestiti z drugimi, sestavljenimi v smislu sklenjenih dogovorov ali z jezikovnim zakonom. Kaj pa se zgodi, ako bi se Nemci spravnih konferenc ne udeležili ali če bi konference ostale brez vspeha, v tem so mnenja jako različna. Jedni trde, da bi se vlada potem popolnoma naslonila na desnico in oktroirala drugo ustavo, oziroma drug volilni red za državni zbor, v krogih, katerim ni dosti za nacionalno idejo, pač pa jim je pri srci blagor katoliške cerkve, se pa zatrjuje, da odstopi Thunovo ministerstvo čim se izjalove pogajanja z Nemci in da pride na krmilo tisti krščansko-socijalni princ Liechtenstein, kateri se je pri zadnji jezikovni razpravi brez ovinkov izrekel za nemški državni jezik. V nekaterih političnih krogih se govori,

da bi slovenski katoliško-narodni poslanci bili zadovoljni s princem Liechtensteinom. Tudi mi bi bili z njim zadovoljni, ako bi imeli garancij, da uveljavi ravnopravnost, a neverjetno se nam zdi, da bi kateri slovenski poslanec iz cerkvenopolitičnih nagibov hotel slovenski narod potisniti pod nož nemškemu drž jeziku princa Liechtensteina.

Revolte v Galiciji. — Zadnji teden so se v raznih okrajih zapadne Gališke primerile velike in krvave revolte, katerim je vlada samo s pomočjo vojaštva naredila konec. Ljudstvo je zlasti Žide napadalo, a revolte niso imele izključno židovskega značaja, ampak sploh protikapitalističen značaj. Izgredniki so požigali in plenili brezobzirno in premožnejši sloji so se s strahom opominjali revolucijskih let, ko so kmetje in delavci plenili gradove in pobijali šlahčiče. Za hip je vlada pač naredila red, toda če hoče mir in red zagotoviti, naj pred vsem zagotovi gališkemu kmetu človeško existenco, naj ga reši iz krempljev židovskih pijavk in brezvestnih šlahčičev in to čim prej, da ne bo prepozno.

Hrvatska. — Pred zagrebškim sodiščem se vršila zanimiva kazenska obravnava. Dr. Frank, vodja takozvanih čistih Starčevićijancev, je tožil bivšega poslanca Folnegovića, kateri je v Starčevićijanski stranki nekaj igral veliko ulogo. Tožil ga je radi brošure, v kateri mu je Folnegović očital razne nemoralnosti. Kakor je take reči obžalovati v obče, zlasti vse osebnosti v političnem boju je vender dobro, da je prišlo do te razprave, da se vsaj enkrat pokaže, je-li vse to osnovano, kar se piše proti dr. Franku, ali ne. O dr. Franku se je čulo toli slabega, da je pač že treba, da se na kompetentnem mestu dožene in izkaže neskajljena resnica.

Ogerska. — V ogerski poslanski zbornici je pri razpravi o preosnovi konsumnih davkov posl. Polonyi trdil, da nekateri mestni zastopi ne polagajo vestnih in resničnih računov o pobranem konsumnem davku. Ministerski predsednik Banffy je na to Polonyiju očital perfidnost, Polonyi pa je dejal, da ima Ogerska dvomljivo čast, imeti ministerskega predsednika, čigar nesramnost presega samo njegova neumnost. Ker Banffy svojega očitavanja ni preklical, da je Polonyi pozval na dvoboj. Ta pa se ni vršil, ker so sekundantje izjavili, da Banffy očitajoč Polonyiju perfidnost, ni Polonyija osebno razžalil.

Italija. — Ministerski predsednik Rudini je poslanski zbornici predložil v sklepanje celo vrsto predlog, nanašajočih se na socialno in gospodarsko polje. Predlogi pred vsem omenjujejo časninstvo in društveno življenje. Z obsežnimi predlogi, s katerimi si hoče vlada pridobiti polno prostost v postopanju napram vsem, vladi neprijetnim elementom, je Rudini naletel v zbornici na odločen odpor. Ničmanj nego 28 različnih preminjevalnih predlogov se je podalo in predlagalo se je celo, naj se vladni program kratko malo zavrže. Rudini je uvidel, da njegovo vladanje ne more imeti prihodnosti, in je podal ostavko.

Črnagora — Mnogo se bavi politički svet s črnogorskim knezom, ki je povodom bivanja na Angleškem se nekako izrazil proti spojitvi Bosne in Hercegovine z Avstro-Ogersko in je reklamiral ti pokrajini kot k Črni gori spadajoči. — V zvezi s potovanjem kneza Nikolaja na Angleško razširja se tudi vest, da se črnogorski princ Danilo v kratkem poroči z neko angleško kneginjo. — Črni gori sosednji turški Albanci so jeli napadati Črnogorce, ki so se sicer junaško v bran postavili, a mnogoštevilnim napadalcem ne morejo biti kos. Bili so že prav krvavi boji. Turški Sultan, pozvan, naj skrbi za mir je baje sedaj poslal na črnogorsko mejo Edhem pašo z naročilom, naj kaznuje prouzročitelje nemirov ter v sporazumljenji s črnogorskim generalom Martinovičem poravnava prouzročeno škodo. Sultan je o tem obvestil kneza Nikolaja v zelo laskavem pismu.

Francija. — Ravno so se završile volitve v nemški državni zbor. Vseh poslancev šteje ta zastop 397 in od teh

je pri glavnih volitvah bilo definitivno izvoljenih 209 poslancev, v 188 okrajih pa pride do ožje volitve. Katoliški centum je pri volitvah pridobil nekaj mandatov izgubili pa so Poljaki pet poslancev. Pri tako silnem zatiranju Poljakov je poslednje umevno. Socijalni demokratje so si pri glavnih volitvah ohranili dosedanje število mandatov. Mnogo njihovih kandidatov pa pride v ožje volitve, pri kateri upajo na zmago. Nasprotniki socijalnih demokratov uvidijo prospevanje teh in pozivljejo vse stranske na delo proti njim.

Francija. — Prav so imeli oni, ki so trdili po završetku parlamentarnih volitev, da so te izpale neugodno za Melinejevo vlado in da bo ta morala odstopiti. Ko je Meline v zbornici razvijajoč program vlade povdarjal, da je ta strogo demokratičen in da se vlada more opirati le na desnico in ne na preveč revolucionarno levico, je poslanec Ricard predlagal k temu izvajanju dostavek, da je zbornica voljna izvajati politiko demokratičnih preosnov, temelječih na zvezi republikancev in opirajoč se na izključno republikansko večino. Zbornica je ta proti Melinejevemu vladnemu programu naperjeni predlog vsprejela z večino 51 glasov. Ker je Meline uvidel, da nima zanesljive večine v zbornici, je podal ostavko. Novo ministerstvo se bode torej moralo odločno naslanjati na republikance.

Španjsko-amerikanska vojska. — Na bojišču vse pri starem. Na Filipinih gospodarijo ustaši, ki zmagonosno prodirajo dalje. Sicer imajo Španjci dobro pozicijo, vendar ni misliti na rešitev Filipinskih otokov za Španijo, ker se more reči, da so že zdaj popolnoma v rokah ustašev in Amerikancev. Glavno mesto Manila v kratkem kapitulira. Kakor hitro dojde Američanom pomoč z doma, se mora mesto udati. Ustaši sami itak nemorejo mesta vzeti, ker nimajo priprav. Pa tudi ameriški poveljnik Dewey ne pripusti ustašem, da bi polno oblast zadobili na otokih, ker bi se potem Amerikanci nemogli nazvati zmagovalce Filipinskih otokov. Te dni pričakuje Dewey pomoči z doma in potem bo lahko dosegel zmago na celi črti. — Drugi oddelek španjskega brodovja pod poveljstvom Camera je odplul iz Kadiksa. Ne ve se, je li odrinil proti Filipinom, ali proti Kubi. Amerikanci morajo s svojo manipulacijo ob Kubi hiteti, da prej premagajo španjsko brodovje Cerverovo, nego dojde na pomoč Camera. Amerikanci pridno bombardujejo španjske utrdbe v luki Santjago, a ne dosegajo povoljnih uspehov. Tudi z izkrcavanjem pehote na suho ne gre gladko. Španjska posadka marljivo deluje proti Amerikancem. Vojni svet ameriški je mnenja, da bo za izvršitev cele voje akcije na Kubi treba še 200.000 mož in predsednik Mac Kinley je mnenja, naj se pozove pod orožje še 100 000 prostovoljcev.

Obrtnija.

Omejena in neomejena zaveza naših posojilnic.

Spisal Ivan Lapajne.

Marsikomu se čudno zdi, da uživajo naše posojilnice toliko zaupanja. Komaj se ustanovi v kakoršnem kraju takov zavod, pa že razpolaga s precejšnjimi svotami, kakor smo imeli v zadnjem času to priliko opazovati pri nekaterih čisto novih posojilnicah na Gorenjskem z neomejeno zavezo. No, utegnil bi kdo reči, radi tega so imele te posojilnice veliko zaupanje, ker so ustanovljene brž z neomejeno zavezo. Dobro! A baš tudi na Gorenjskem že veliko let deluje posojilnica z omejeno zavezo, ki je uživala in še uživa tudi veliko zaupanja, tako da so se jej

dale na razpolaganje velike svote hranilnih vlog. Iz tega sklepamo, da občinstvo gleda v obče le na to, kakošnim osebam je poverjen zavod, kako one gospodarijo z denarjem, kako ljudstvu vstrežajo itd. Temeljitega pojma o bivstvu in organizaciji teh zavodov ono nima in ga tudi imeti ne more. Vsaj se še izobraženim Slovincem pripeti, da v javnih listih napačno razlagajo zakon, ki govori o naših zadrugah in njih zavezi, katero prevzamejo udje nasproti zadrugam samim in nasproti občinstvu. Radi tega ne bode odveč, da razložimo kaj je „omejena“ in „neomejena zaveza“ naših posojilnic

Po § 2. združnega zakona od 9. aprila 1873. je v taki zadrugi pri ustanovitvi sprejeti v pravila, da so združniki „neomejeno“ ali „omejeno zavezani“. V prvem slučaju je vsak združnik z vsem svojim imetkom nerazdelno zavezan za združne dolžnosti, a v drugem slučaju samo do neke določne, naprej ustanovljene vsota. Ta vsota je pri omejeni zavezi edino le delež, ki ga vloži. Ako zadruga slabo gospodari, v nevarnosti je ta delež. V slučaju konkurza ali likvidacije je zavezo pa v smislu § 76. ne samo s svojim deležem, temuč še z drugim, ravno tolikim zneskom. To torej niso nevarna določila za združnike pri posojilnicah z omejeno zavezo in seveda velja to za vse registrovane zadruge, osnovane po združnem zakonu.

Zato lahko kar brezskrbno pristopajo ljudje k takim posojilnicam, od katerih utegnejo na posodo dobiti, ne da bi se bili kot udje nevarno nasproti zadrugi zavezali. Vse drugače pa je to pri posojilnicah z „neomejeno zavezo“. Pri teh so združniki v smislu omenjenega § 2. in v smislu § 53. istega zakona z vsem svojim imetjem nerazdelno zavezani nasproti zadrugi. In to žalibog — vsled pomanjkljivosti v tej postavi — ne samo nasproti upnikom zadruge, kakor to dopušča § 72. zakona od 9. aprila 1873. Naj to v konkretnem slučaju razložimo. Posojilnica pride v konkurs. Da se ugotovi upnikom, hranilničarjem in izposojevalcem, izterjajo se najprvo izposojeni denarji. Ako tako dobljene svote ne zadostujejo, seže se na rezervni fond. Ako še ta ne zadostuje, poberejo se deleži. Ako teh dosta ni, doplačati morajo posamezni udje. Na ta način se počasi vsi upniki potolažijo. Ali kdor izmed upnikov nima potrpežljivosti, temu omenjeni § 72. dovoljuje, da sme zgrabiti še med tem postopanjem samostojno združnike za to, kar je pri svojih terjatvah izgubil. Tako je razumeti združni zakon, in ne ravno nasprotno, kakor smo čitali ne davno v „Primorskem listu“ kjer se je sicer združni zakon drugače pravilno tolmačil. Da je ta § hiba v združnem zakonu, to je obče priznано, ker je to delalo veliko neprilik že osebam, katere so bile udje pri posojilnicah, ki so bile prišle v konkurs, in ker je to delalo veliko neprijetnost dotičnim sodnijam. Temu pa hoče v okom priti novi združni zakon, čegar načrt ima vlada že dve leti pripravljen. Ta načrt izključuje to neposredno zavezo združnikov nasproti upnikom kakoršne-koli zadruge.

Razložek, prevelik razložek med omejeno in neomejeno zavezo pa ostane še tudi po bodoči novi postavi.